

Ripko I., Sereda N.

ROLE OF TONAL EXPRESSIVENESS IN TEACHER PROFESSIONAL SPEECH

The problem of professional pedagogical speech, the development of speech intonation expression as a significant part of professional competence of high school teacher are analyzed. Structure tone, featuring an melody of speech, phrase and logical accents, tempo and intensity of speech is exposed.

Keywords: speech, teacher speech, tone, intonation expressive of speech, emphasis, pace, pause.

Стаття надійшла до редакції .03.2015

УДК 378.013:42.316

*Sereda N.A.,
м. Мелітополь, Україна*

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ ЯК АКМЕКРИТЕРІЙ ЛЮДИНОМІРНОСТІ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Новий, властивий для XXI століття смисл універсуму – це людина у розмаїтті виявів життєтворчості. Ключовим питанням в педагогічній освіті стає людиноцетризм, який зумовлює пошуки ефективних шляхів актуалізації її гуманітарної, екологічної і педагогічної адекватності. У доповіді ЮНЕСКО з “Моніторингу освіти для всіх” (2008р.) забезпечення єдиних умов для успішного професійного зростання педагогів проголошено пріоритетною кадровою політикою. Світові освітні тенденції знаходять відбиття у змісті “Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті”, Державної національної програми “Освіта-XXI ст.”, Концепції розвитку післядипломної освіти України, Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський простір (2004 р.), Закону України “Про вищу освіту”(2014 р.)

Здатність бачити в іншому і собі унікальну цілісність, опановувати закони розвитку людини протягом життя, розуміти і вміти вести діалог з представниками різних соціальних груп, культур, конфесій, національностей, самостійно підтримувати універсальність індивідуально-творчого потенціалу і професійну готовність до трансформерних процесів стають змістом і результатом оновлення особистісно-

діяльнісних засад індивідуальної освітньої траєкторії людини протягом життя.

Яскравою властивістю постіндустріального суспільства є збільшення часу, який раніше називали “вільним”, адже розвинуте виробництво дедалі частіше використовує “безлюдні” технології. Важливим є те, що вільний час стає масовим надбанням, що викликає бурхливий розвиток гуманітарних галузей. У їхній багатоваріантності педагогіка залишає за собою визначальні позиції, адже її людиною і культуротворча функції зумовлюють суб’єктивні і об’єктивні смисли опанування людиною засобів самозбереження, самотворення і самопред’явлення світу протягом життя. Основною відповіддю на ці соціально-культурні очікування є особистісне зростання, що актуалізує якісно новий рівень наукової рефлексії гуманітарної сутності освітнього середовища майбутнього педагога, зокрема - його людиномірності.

Аналіз останніх наукових публікацій. Питання розвитку людини низує всю історію соціально-гуманітарного знання. У сучасному соціогуманітарному знанні сформовано достатню наукову базу для вивчення питань розвитку особистості в освітньому середовищі професійної педагогічної підготовки. Зокрема це праці, в яких розкриваються положення соціогуманітарного знання про теоретико-методичні основи становлення особистості: у філософських концепціях щодо соціокультурної місії постмодернізму, ідеях гуманізації освіти (О.Асмолов, Г.Балл, І.Бех, В.Біблер, М.Каган, О.Бондаревська, Н.Бордовська, В.Зиченко, В.Сластьонін, Б.Гершунський, В.Загвязинський, М.Мамардашвілі); у філософії освіти (В.Андрущенко, В.Бех, І.Зязюн, С.Клепко, В.Луговий, В.Огнев’юк, В.Романенко та ін.); у педагогіці й теорії та методиці професійної освіти (В.Борисов, Л.Вовк, Н.Гузій, Н.Ничкало, О.Отіч, В.Паламарчук, Н.Протасова, О.Шпак, О.Романовський, О.Сухомлинська, Л.Сущенко та ін.). Проте, вивчення продуктів наукової рефлексії проблем забезпечення людиномірності соціокультурного середовища педагога уможливило висновки про недостатність висвітлення концептуальних ідей про: людинотворчу сутність та гуманітарні ефекти професійної освіти педагога; мотивацію, зміст, специфіку індивідуалізації його професійно-освітнього маршруту – тобто ключових питань, які обумовлюють людиномірність освітнього супроводу особистісного зростання.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Беручи до уваги філософсько-методологічні, психолого-педагогічні, орієнтири зазначених досліджень, маємо наголосити на позиції, про те, що освіта на кожній своїй фазі змінює сутнісні властивості й на ранніх етапах професіоналізації

характеризується передаванням досвіду певного різновиду культурної практики як регульованого соціумом процесу його трансляції, з набуттям соціальної зрілості неперервна професійна освіта набуває суб'єктно-особистісного значення, відбувається прилучення людини до досвіду – сприйняття і внутрішнє опрацювання цінностей професійної культури та створення нових культурних фактів, як продукту набуття професіоналізму. Проте, отримання цього соціо-особистісно-діяльнісного результату в системі неперервної педагогічної освіти гальмується відсутністю теоретико-методичного рівня вивчення феномену особистісного зростання як акмекритерію людиномірності освітнього середовища майбутнього педагога. Зазначена проблема актуалізує вирішення низки протиріч серед яких суперечність між потребою особистості в реалізації високо вмотивованої власної освітньо-професійної програми та відсутністю відкритих, гнучких систем освіти, які передбачають особистісні й професійні досягнення на будь-якому етапі професіогенезу. Їх вирішення у площині наукової рефлексії зумовлює мету статті, яка полягає у висвітленні концептуальних ідей про особистісне зростання педагога як критерію людиномірності професіоналізму.

Поняття особистості презентує соціальну складову людського існування. Особистістю треба вважати людину, котра визначила і виявила себе серед інших, це міра взаємин людини з суспільством і реалізація себе в ньому, вимір її соціалізації, залучення до соціальних процесів, тобто її соціальна якість [1]. Метасистемна категорія розвитку особистості продукує системну категорію особистісного зростання.

Категорія “особистість” набагато глибша її “соціалізаторських” трактувань, утім в педагогічному контексті соціальні властивості стають визначальними. Підкреслюючи місце освітньої системи в епіцентрі впливів на соціально-культурні процеси, В. Луговий акцентує увагу на поєднанні загальносоціумного та індивідуально-особистісного зростання як запоруки удосконалення суспільства [2]. Наявність феномену особистісного зростання людини ми обґрунтовуємо концепцією регуляції соціальної поведінки В. Ядова, за якою диспозиції особистості, тобто її готовність до поведінки у конкретній соціальній ситуації, є ієрархічно організованою системою [3]. Визначальною геномною характеристикою особистісного зростання педагога виступає досвід, у якому сконцентрована соціально-культурна сутність педагогіки як виду соціальної практики.

Від сутнісних ознак запрограмованого природного розвитку особистісне зростання вирізняється реінтеграційною природою – з одного боку воно є соціально зумовленим, адже людина виходить за власні межі,

впливаючи своїм досвідом на соціум, оточення, з іншого – незапрограмованим, адже виявляється у результаті перетворень людини через оволодіння символами культури людства, системним професійним досвідом, що й спричинює потребу педагогічного супроводу моделювання або впливу на зазначений процес.

Пропонована концептуальна ідея про особистісне зростання педагога як акмеокритерій людиномірності освітнього середовища майбутнього педагога спрямована на педагогічне вирішення цієї проблеми та ґрунтується на постнекласичній моделі наукового пізнання, в якій нелінійні когнітивні процедури уможливають використання різноманітних близьких за змістом “зростання” понять з інших наук, але водночас, заперечують перспективу теоретичного перенесення точних визначень на неоднорядковий процес через іншу природу його носія. Тому, сутнісні педагогічні ознаки особистісного зростання майбутнього педагога відрізнятимуться від біологічних, філософських тлумачень, психологічних досліджень названого феномену, які в основному сконцентровані на взаємозв'язках діалектичних смислів кількісного накопичення, концепціях формування потенціалу життєтворчості, професійного саморозвитку та психологічної підтримки.

У практично зорієнтованих науках, до яких належить акмеологія, особистісне зростання розглядається як процес самозміни людини в її активно-перетворювальній діяльності через індивідуальний досвід використання проблемних ситуацій для власного розвитку, що забезпечує досягнення свого акме на певному етапі дорослості. Процеси особистісного зростання пов'язані з індивідуальними надбаннями, досвідом і динамічними змінами особистості, саморозвитком творчої індивідуальності. Не зважаючи на бурхливий науковий інтерес до категоріальних аспектів “суб'єкта”, проблема професійного розвитку особистості у площині психологічного поняття “особистісне зростання” ще недостатньо вивчена і не сформований його відповідний критерій.

У педагогіці застосування поняття “зростання” пояснюється розвитком нелінійного мислення, одним з виявів якого є метафоричність, яка до сьогодні не усвідомлювалась як особлива гностична характеристика наукової рефлексії, а зазначеному поняттю не надавалось категоріального статусу, адже не був розвинутий його педагогічний зміст. Метафоричність, нелінійність викладу пов'язана з креативною активізацією холістичних властивостей мови, прагненням підкреслити багатозначність і багаторівневість смислу, вкладеного у текст, бажанням ініціювати нелінійні зворотні зв'язки між пошуком істини і переосмисленням проблеми. Водночас, метафоричне використання термінів може стати джерелом нерозуміння, інтелектуальних помилок. У професійній педагогіці саме метафоричність залишає використання терміну “зростання” з ознаками стандартного “асоціативного” розуміння як кількісного збільшення, що й зумовлює необхідність аналізу

використання цього поняття, зокрема, його “геномного” призначення, яке розкриває педагогічну специфіку особистісної і гуманітарної реінтеграції в динамічній системі професіоналізації-трансфесіоналізації науково-педагогічного працівника.

З огляду на сказане вище, акцентуємо та тому, що педагогічна сутність феномену особистісного зростання не має чіткого визначення. З усім смисловим багатством, методологічне наповнення, науково-методична функціональність педагогічного поняття “особистісне зростання” у різних особистісно-діяльнісних словосполученнях залишаються найменш дослідженими у вітчизняній психолого-педагогічній проблематиці освіти дорослих. Це, безперечно, порушує цілісність і повноту процесу професіоналізації-трансфесіоналізації науково-педагогічного працівника і потребує з’ясування, тому звертаємо увагу на те, що у контексті досліджуваної проблеми провідні лексеми “зростання” (кількісне збільшення, накопичення, перетворення, набуття, досягнення, поєднання з кимось, чимось) об’єднані однією сутністю – реінтеграцією (поповнення, відновлення цілісності), яка зумовлює новоутворення творчо-еволюційної природи, що виявляються в професійній реальності.

У розробці концепту особистісного зростання як акмекритерію людиномірності освітнього середовища майбутнього педагога необхідно виокремити його багатофункціональність – від функції причини до функції зміни. Сутність усіх змін, що відбуваються з людиною у різноманітних відносинах з середовищем і собою, визначає її духовна основа. Феномен накопичення індивідуальної гідності і соціальних досягнень є сутнісною людською ознакою, що детермінує еволюційні процеси роду людини за естетичними і етичними законами, чого немає у інших представників існуючого за законами природного відбору тваринного світу. Тому важливо звернути увагу на те, що особистісна дія накопичення не є самоціллю, а зумовлена прагненням до змін досвіду. Зміни – це комплексний і загальний психофізіологічний процес, у якому задіяний увесь організм людини, і доки нова інформація, що надходить від науково-педагогічної професії, не буде “примиреною” з якістю науковця і людини, то така зміна буде викликати острах, комплекси, розпач, тобто певні психічні деформації, які не сприяють особистісному зростанню. А утім саме науково-педагогічний працівник і його професія постійно взаємодіють в очікуванні взаємовпливів і взаємозмін.

Сучасне розуміння змінності в антропологічній філософії стверджує розкриття смислу самого буття, що вказує на рівень єдиного, цілісного буття людини як безперервну зміну. Тлумачення змінності як людського феномену є підґрунтям, що припускає розгляд особистісного зростання як акмекритерію людиномірності освітнього середовища майбутнього педагога із розкриттям холістсько-емерджентного способу ціннісного опанування професійної дійсності як відношення, в якому

відбувається реінтеграція, тобто відтворюється “змінно-зберезувальна” процесуально-стадіальна еволюційна сутність соціалізацій-професіоналізації, адже відбувається не проста фіксація появи окремої нової ознаки, а нових структурно-сміслових утворень.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок.

Наукова рефлексія психолого-педагогічної літератури дозволила виокремити ідеї особистісного зростання і його проблематику: уявлення про розвиток як “саморух”; зону найближчого розвитку як простір особистісного просування і соціальної ситуації розвитку як джерела особистісного зростання; становлення суб’єкта життєдіяльності, життєтворчої активності тощо. Особистісне зростання є системно-процесуальним феноменом з низкою характеристик, які відкривають функціональну сутність досліджуваного феномену: цілісність – не зведення особистісного зростання до суми його частин; структурність – упорядкування зв’язку основних його складових із багатоплановими відношеннями особистості з професійною педагогічною реальністю; відкритість – взаємозв’язок середовища і особистісного зростання.

Сучасна гуманістика під впливом антропологем, праксіологем, ноосферологем і культурологем ХХІ століття демонструє соціокультурну потребу в полікультуровідповідному розумінні і тлумаченні професіоналізму, в якому мудрість, духовність, людяність, особистісно-професійна зрілість; продуктивність, раціональність, успіх; актуалізована освіченість і креативність; полілог, когерентність, толерантність виступають вимірами педагогічної якості особистісного зростання науково-педагогічного працівника. Таке акме-розуміння особистісного зростання розкриває наукові і освітньо-технологічні перспективи для імплементації його функцій у культурно-освітній простір педагогічної реальності, адже цей процес започатковується як соціальний, колективний, інтерпсихологічний та утворює методологічне підґрунтя для подальшої наукової рефлексії поняття професійного зростання педагога.

Список літератури: 1. Беляев И. А. Онтогенетические механизмы становления человеческой целостности: опыт системно-синергетического анализа / Игорь Александрович Беляев // Вестник Оренбургского государственного университета. – 2006. – N 10, ч. 2. – С. 137-143. 2. Луговий В.І. Педагогічна освіта в Україні : структура, функціонування. Тенденції розвитку : [монографія] / За заг.ред.акад. О. Г. Мороза. – К. : МАУП, 1994. – 196 с. 3. Ядов В. А. Гипотеза об иерархической структуре диспозиций личности и ее социальной обусловленности/В.А.Ядов // Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности. – Л. : Наука, 1979. – С. 19-26.

Biblijgraphy (transliterated): 1. Belyaev Y. A. Ontohenetycheskye mekhanyzmy stanovlenyya chelovecheskoy tselostnosti: opyt systemno-synerhetycheskoho analiza / Yhor' Aleksandrovych Belyaev // Vestnyk Orenburshkoho hosudarstvennoho unyversyteta. – 2006. – N 10, ch. 2. – S. 137-

143. 2. Luhovyy V.I. Pedahohichna osvita v Ukraini : struktura, funkcionuvannya. Tendentsiyi rozvytku : [monohrafiya] / Za zah.red.akad. O. H. Moroza. – K. : MAUP, 1994. – 196 s. 3. Yadov V. A. Hypoteza ob yerarkhycheskoy strukture dyspozytsyy lychnosty y ee sotsyal'noy obuslovlennosti/V.A.Yadov // Samorehulyatsyya y prohnozyrovanye sotsyal'noho povedenyua lychnosty. – L. : Nauka, 1979. – S. 19-26.

Сегеда Н.А.

ЛИЧНОСТНЫЙ РОСТ КАК АКМЕКРИТЕРИЙ ЧЕЛОВЕКОМЕРНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА.

В статье актуализирована проблема взаимодействия человека и педагогической профессии с точки их взаимовлияний и последующих изменений. Интерпретация изменяемости как человеческого феномена является основанием для определения личностного роста в качестве акмекритерия человекомерности образовательной среды будущего педагога. Научная рефлексия психолого-педагогической литературы позволила выделить идеи личностного роста и его проблематику: представление о развитии как самодвижении; зоне ближайшего развития как пространстве личностного восхождения и социальной ситуации развития как источника личностного роста; становлении субъекта жизнедеятельности, его жизнотворческой активности.

Ключевые слова: личностный рост, целостность, открытость, стремление к изменениям опыта, реинтеграция, акмекритерий, человекомерная образовательная среда, профессионализация-транспрофессионализация.

Сегеда Н.А.

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ ЯК АКМЕКРИТЕРІЙ ЛЮДИНОМІРНОСТІ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.

У статті актуалізована проблема взаємодії людини і педагогічної професії з точки зору їх взаємовпливів і подальших змін. Тлумачення змінності як людського феномену є підґрунтям, що припускає розгляд особистісного зростання як акмекритерію людиномірності освітнього середовища майбутнього педагога. Наукова рефлексія психолого-педагогічної літератури дозволила виокремити ідеї особистісного зростання і його проблематику: уявлення про розвиток як “саморух”; зону найближчого розвитку як простір особистісного просування і соціальної

ситуації розвитку як джерела особистісного зростання; становлення суб'єкта життєдіяльності, його життєтворчої активності:

Ключові слова: особистісне зростання, цілісність, відкритість, прагненням до змін досвіду, реінтеграція, акмекритерій, людино мірне освітнє середовище, професіоналізація-трансфесіоналізація

Segeda N.

PERSONAL IMPROVEMENT AS ACMECRITERION HUMAN MEASUREMENT THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE FUTURE TEACHER

The article is updated the problem human effects and teaching professions in their interaction skills and subsequent changes Interpretation of changes as a human phenomenon is the basis that involves consideration of personal growth as akme criterion the humanity learning environment of the future teacher. Scientific reflection of psychological-pedagogical literature allowed to separate the idea of personal growth and its problematics: the idea of development as "samoruh"; zone of the nearest development as a space of personal advancement and social situations of development as a source of personal growth; the formation of the subject's life, his evolutionary activity

Keywords: personal growth, integrity, openness, willingness to change experiences, reintegration, akmecriterion, humanitarian learning environment, professionalisation- transfessionalisation

Стаття надійшла до редакції 06.04.15

УДК 378.147

*Серєда І.В. ,
Миколаїв ,Україна*

ПІДГОТОВКА ФІЛОЛОГІВ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

Постановка проблеми. Процес модернізації вищої філологічної освіти є важливою складовою розвитку суспільства, адже філологічна освіта виступає як потужний ресурс підвищення інтелектуального, морального та духовного потенціалу нації.

Сучасне суспільство вимагає переходу до нової стратегії свого розвитку на основі знань та високоефективних технологій. В.Кремень зазначає, що для того, щоб освіта відповідала сучасним цивілізаційним змінам, потрібно, насамперед, змінювати функції освітнього процесу,